

Rutin för tillämpningen av lex Sarah inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och verksamhet vid Statens institutionsstyrelse

Dokumentets giltighet och beslut		Dokumentansvar och handläggning	
Dokumentnamn:	Rutin för tillämpningen av lex Sarah inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och verksamhet vid Statens institutionsstyrelse	Dokumentansvarig:	Kristina Sennblad, enhetschef KSU, Mikael Sjöberg, verksamhetschef IFO och Helena Carlsson, verksamhetschef Vård och omsorg
Gäller för:	Privat och statligt drivna verksamheter inom individ- och familjeomsorg och vård och omsorg	Handläggare:	Johanna Kastenholm
Gäller fr o m:	2019-04-01	Dokumenthistorik	
Gäller t o m:	2024-03-31	Version:	1.0.0.
Fastställd av:	Kommunstyrelsen	Hänvisning:	Klicka här för att ange text.
Fastställd:	2019-03-26	Ersätter:	Riktlinje lex Sarah antagen av kommunstyrelse § 12/2013
Dokument-ID:	KS 2019/216		

Bakgrund

Lex Sarah handlar om att missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden ska upptäckas och avlägsnas samt även om att förebygga att något liknande händer igen. Ett missförhållande beror på handlingar som medfört konsekvenser för en kunds fysiska eller psykiska hälsa. Det kan också vara att hjälp eller stöd till kunden är inplanerat men uteblir. Avsikten med lex Sarah är att verksamheter inom socialtjänstlag (2001:453), SoL, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), LSS, och verksamheter vid Statens institutionsstyrelse regelbundet ska förbättras och upprätthålla en god kvalitet för kunderna.

Syfte

Denna rutin syftar till att säkra processen kring rapportering, utredning och anmälan enligt lex Sarah.

Definitioner

Vid bedömningen av en rapporterad händelse eller handling utreds om händelsen eller handlingen inte är att betrakta som ett missförhållande, är ett missförhållande eller är ett allvarligt missförhållande.

Med missförhållanden menas händelser som har inneburit ett hot mot eller som direkt har påverkat enskildas liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Med påtaglig risk för missförhållanden menas en uppenbar fara för att ett missförhållande ska ske. En risk för ett missförhållande kan till exempel vara när en anställd upptäcker en händelse i sista stund och hinner agera innan den drabbar kunden. Det kan också vara när en anhörig upptäcker en händelse och hinner påkalla personalens uppmärksamhet innan händelsen drabbar kunden. I Socialstyrelsens handbok för tillämpningen av lex Sarah ges exempel på händelser som är missförhållanden. Dessa har sammanställts i tabell 1 nedan.

Tabell 1. Exempel på händelser som är missförhållanden

Fysiska övergrepp	Slag, nypningar och hårdhänt handlag.
Sexuella övergrepp	Fysiska sexuella övergrepp och sexuella anspelningar.
Psykiska övergrepp	Hot, trakasserier och kränkande bemötande.
Brister i bemötande	Avsaknad av respekt för den enskildes självbestämmande, integritet och trygghet.
Brister i rättssäkerhet	Den enskilde får inte det den har rätt till enligt lagar, förordningar och föreskrifter.
Brister i utförandet av en insats	Att en insats inte utförs alls, endast delvis eller på ett felaktigt sätt.
Brister i fysisk miljö, utrustning och teknik	Att personal glömmer att stänga en grind till en brant trappa, ett trygghetslarm som är trasigt eller att dokumentationssystem inte fungerar.
Ekonomiska övergrepp	Stöld av pengar, utpressning och förskingring.

För att kunna bedöma om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande är *allvarligt* har man i handboken för lex Sarah listat omständigheter som kan ha betydelse för allvarlighetsgraden. Nedan nämns några av dessa:

- Dödsfall som inte beror på en naturlig död,
- Inlåsning eller tvångsåtgärder som sker utan lagstöd,
- Allvarliga fysiska skador,
- Allvarliga konsekvenser för psykisk hälsa i form av betydande känsla av otrygghet, oro, nedstämdhet, meningslöshet,
- Särbehandling som strider mot diskrimineringslagstiftningen.

En situation som i själva verket inte skulle bedömas som allvarlig kan också, om den upprepas, bli en allvarlig händelse och påverka den enskildes liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Omfattning

Den som är skyldig att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden är:

1. Anställd,
2. Uppdragstagare,
3. Praktikant eller motsvarande under utbildning,
4. Deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program.

Rutin för tillämpningen av lex Sarah inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och verksamhet vid Statens institutionsstyrelse

Det är bara de som har en rapporteringsskyldighet som kan lämna en lex Sarah-rapport. Om exempelvis en närstående eller en före detta anställd vill påtala ett missförhållande ska det göras till chef över verksamheten eller direkt till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Det ska då hanteras som ett klagomål och inte som en lex Sarah-rapport.

Bestämmelserna om lex Sarah omfattar en informationsskyldighet. Det innebär att den som är chef över en verksamhet ska informera de som är skyldiga att rapportera om lex Sarah. Detta ska göras vid introduktion samt därefter årligen tas upp och diskuteras.

Genomförande

Rapportering och utredning

1. Personal uppmärksammar ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande.	Person med rapporteringsskyldighet
2. Personal skriver snarast och senast efterföljande dag en lex Sarah-rapport och lämnar rapporten till chef.	Person med rapporteringsskyldighet
3. Chef mottar rapportering och avhjälpes skyndsamt missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållandet, vidtar omedelbart nödvändiga åtgärder samt dokumenterar vidtagna och kommande åtgärder.	I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet: <i>den som bedriver verksamheten.</i> I Statens institutionsstyrelse: <i>ledningen.</i>
4. Chef informerar utskott/ordförande i Tierps kommun om inkommen rapport.	Den som bedriver verksamheten Ledningen
5. Chef eller annan utsedd till ansvarig utredare påbörjar utredning enligt lex Sarah.	Den som bedriver verksamheten Ledningen Ansvarig utredare
6. Chef eller annan ansvarig utredare avslutar utredningen med ett ställningstagande om att det rapporterade antingen 1) är ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, 2) inte är ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande eller 3) är ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande.	Den som bedriver verksamheten Ledningen Ansvarig utredare
7. Chef delger berörd personal och kund information om rapportering, utredning, vidtagna och kommande åtgärder samt vilket ställningstagande som har gjorts kring det rapporterade.	Den som bedriver verksamheten Ledningen

Anmälan till IVO

8. Chef anmäler snarast till IVO om det har tagits ställning till att den rapporterade händelsen är ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande. Anmälan görs på särskild blankett för anmälan om lex Sarah och finns att tillgå på www.ivo.se . Anmälan skickas till den regionala avdelning inom IVO där händelsen inträffat. Om utredningen inte har avslutats när anmälan görs till IVO, ska utredningen lämnas in så snart den har färdigställts och senast två månader efter det att anmälan har gjorts.	Den som bedriver verksamheten Ledningen
9. Chef delger utskott/ordförande i Tierps kommun information om att en anmälan har gjorts till IVO. Informationen ska innehålla vad som framkommit under utredningen, ställningstagande samt vidtagna och planerade åtgärder.	Den som bedriver verksamheten Ledningen
10. Chef delger berörd personal och kund information om att anmälan har gjorts till IVO.	Den som bedriver verksamheten Ledningen

Årlig sammanställning

Utredare på enheten för Kvalitet och strategisk utveckling inom Tierps kommun gör årligen en sammanställning av internt och externt upprättade lex Sarah-rapporter och lex Sarah-anmälningar. I sammanställningen ingår en kortare beskrivning av respektive rapport och anmälan som har gjorts under året. Sammanställningen redovisas för Kommunstyrelsen och delges verksamheterna.

Rutin för tillämpningen av lex Sarah inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och verksamhet vid Statens institutionsstyrelse

Referenser

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:5) om lex Sarah.

Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2013:16) om ändring i föreskrifterna och allmänna råden (SOSFS 2011:5) om lex Sarah.

Lex Sarah – Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah, Socialstyrelsen, 2014.

Socialstyrelsens Meddelandeblad nr 1/2015.